

СИНТАКСИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИСЛОВЛЕНЬ ОБУРЕННЯ

SYNTACTIC PROPERTIES OF INDIGNATION UTTERANCES

Мусійчук Т.І.,

orcid.org/0000-0002-6948-0861

*кандидат філологічних наук, старший викладач,
завідувач кафедри міжнародної мовної комунікації
Національного університету «Острозька академія»*

Коляда Е.К.,

orcid.org/0000-0002-5437-1320

*кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри практики англійської мови
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

У статті виокремлено синтаксичні моделі, що використовуються для оформлення висловлень обурення. Мовець керується своїми уявленнями про справедливість, коли оцінює інших і свою взаємодію з ними. Керуючись моральним інстинктом, мовець робить швидкі судження з приводу того, що правильно або хибно з точки зору моралі. Усяка несправедливість і бажання відновити справедливість породжує обурення. За допомогою висловлень обурення мовець виявляє своє сильне невдоволення, гнів і огиду до тих подій та вчинків інших людей, які відбулися чи відбуваються в його оточенні. Механізмом вербалізації обурення є синтаксичні конструкції. Синтаксис має великі можливості для вираження смислових й емоційних відтінків мовлення, оскільки він пов'язаний із структурою мислення, нормами комунікації та позначуваною дійсністю. Висловлення трактуємо як мовленнєвий варіант речення, його реалізацію в конкретному мовленнєвому акті.

Для вираження обурення в англомовному художньому дискурсі використовуються різні комунікативні типи речень: розповідні, питальні, спонукальні та окличні, які представлені різними синтаксичними моделями. Розповідні речення повідомляють про факт, явище, стан справ, що викликав у мовця обурення. Питальні речення репрезентують не тільки власне-питальне значення, а й передають весь спектр семантики, пов'язаної з емоцією обурення. З-поміж питальних речень можна виокремити риторичні, які виражають емотивно-оцінне значення несхвалення і містять у своєму складі занижено-конотативні лексеми. Такі висловлення свідчать про вербальну агресію мовця і характеризують його як інвективну особистість. За допомогою спонукальних речень обурений мовець мовець нав'язує співрозмовнику свою волю і своє бачення проблеми. Розповідні, питальні і спонукальні речення, вимовлені з посиленою емоціональністю й особливою інтонацією, стають окличними.

Ключові слова: висловлення обурення, речення, комунікативні типи речень, синтаксична модель, мовець.

The article deals with the syntactic models used to design utterances of indignation. The speaker is guided by his/her ideas of justice when he/she evaluates other people and his/her interactions with them. Guided by the moral instinct, the speaker makes quick judgments about what is morally right or wrong. Any injustice and the desire to restore justice evokes indignation. With the help of utterances of indignation, the speaker expresses his/her strong dissatisfaction, anger and disgust towards the events and actions of other people that have happened or are happening in his/her environment. The meaning of indignation is verbalized through syntactic constructions. Syntax has great potential to express semantic and emotional shades of speech, since it is connected to the structure of thinking, norms of communication and a designated reality. We treat an utterance as a speech version of the sentence, its manifestation in a specific speech act. To express indignation in English literary discourse, different communicative types of sentences are used: declarative, interrogative, imperative and exclamatory, which are represented by different syntactic models. Declarative sentences report a fact, a phenomenon or a state of affairs that caused indignation in the speaker. Interrogative sentences represent not only their proper interrogative meaning, but also convey the entire range of semantics associated with the emotion of indignation. Among the interrogative sentences, one can single out rhetorical ones that express the evaluative emotive meaning of disapproval and contain lexemes with derogatory connotation. Such utterances testify to the verbal aggression of the speaker and characterize him/her as a person who behaves in an insulting manner. With the help of imperative sentences, the indignant speaker imposes his/her will and his/her vision of the problem on the interlocutor. Declarative, interrogative and imperative sentences, pronounced with greater emotionality and a definite intonation, become exclamatory.

Key words: utterances of indignation, sentence, communicative types of sentences, syntactic model, speaker.

Постановка проблеми. В останні десятиліття у сучасній лінгвістиці особливої актуальності набули дослідження всебічного аналізу емотивних висловлень, скільки емоції є фундаментальною складовою повсякденного життя людини. В емоціях відображається пристрасне переживання жит-

тєвого сенсу явищ як суб'єктивного, так і об'єктивного світів [4, с. 16]. За допомогою емоцій людина висловлює своє ставлення до предметів та подій навколишнього світу. Вербалізувати наявні емоції дозволяють людині засоби мови, а саме: фонетичні, лексичні та граматичні [6, с. 151–155].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багатогранна й неповторна емоційна сфера особистості, яка охоплює емоції, почуття, емоційні реакції, емоційні властивості та стани, викликає значний інтерес науковців. Доволі часто лінгвісти фокусують свою увагу на негативних емоційних станах. Зокрема, увага приділяється емоціям гніву, страху, суму й відрази, актуалізованим в комунікативних ситуаціях сучасного англомовного художнього кінодискурсу [7], особливостям вербалізації емоційного стану відрази в сучасному англомовному художньому тексті [2], іменниковій репрезентації емоції «страх» у сучасній англійській мові [5], структурі та змісту емоційного концепту DISTRESS / ДИСТРЕС [3].

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення синтаксичних характеристик висловлень обурення. Для реалізації зазначеної мети необхідно розв'язати такі завдання: 1) виявити висловлення обурення, зафіксовані в прозових творах сучасної англомовної художньої літератури; 2) охарактеризувати структурні особливості цих висловлень; 3) побудувати синтаксичні моделі досліджуваних одиниць; 4) простежити функціонування цих висловлень в аналізованих творах. При цьому застосовуються такі методи: структурно-типологічний, описовий, функціональний і моделювання. Матеріалом дослідження слугували висловлення обурення, вилучені шляхом суцільного вибирання з текстів сучасної англомовної художньої літератури.

Виклад основного матеріалу. Мовленнєве спілкування – це передусім соціальна взаємодія [1, с. 33]. У взаємодії з іншими людиною сприймає суспільні норми та «переносить» їх у власний внутрішній світ як стандарти поведінки, які відповідають панівним цінностям і нормам. Цінності і норми здійснюють коригувальний вплив на поведінку людини в процесах міжособистісної взаємодії, де і реалізується неформальний соціальний контроль [10, с. 43].

Люди керуються своїми уявленнями про справедливість, коли оцінюють інших і взаємодіють з ними [14, с. 70]. Принцип соціальної справедливості визначає вимоги відповідності між практичною роллю певних соціальних суб'єктів у житті суспільства та їхнім статусом, між правами та обов'язками, вчинками та відплатою за них, працею та винагородою, злочином та покаранням, заслугами людей і суспільним визнанням. Йдеться про відносини розподілу та надання не тільки різноманітних соціальних благ, пільг, а й різних соціальних

обов'язків, відповідальності та нестатків, які виникають у процесі спілкування соціальних суб'єктів [8, с. 23].

Американський вчений М. Хаузер трактує справедливість як природний феномен, інстинкт, закладений в людині. На його думку, у людини є моральний інстинкт – здатність робити швидкі судження з приводу того, що правильно або хибно з точки зору моралі. Ця здатність природним чином формується у кожної дитини і ґрунтується на неусвідомлюваних алгоритмах поведінки, так званій «граматиці моральності». Ця граматики може бути представлена як універсальний набір абстрактних принципів, відповідно до яких людина підсвідомо й «автоматично» оцінює, які дії заборонені, а які допустимі [16, с. 2].

В історії людства у справедливості вбачали ідею й ідеал, до якого прагне кожна окрема людина і людство в цілому, як принцип, згідно з яким людина будувала своє життя, свої відносини з близькими, з навколишнім соціумом. Протилежністю справедливості є несправедливість. До несправедливих подій відносять такі: приниження когось (порушення угоди, неповага до почуттів, потреб і бажань інших, використання переваг партнера для власного збагачення), неввічливість (нещирість, кепкування, зневага), егоїстична поведінка, необґрунтоване застосування влади (порушення або обмеження автономії людини і її незалежності, покарання), крадіжка, недружня або агресивна поведінка, свавілля владних особистостей (невизнання помилок, заниження оцінки чийось зусиль), неправильний розподіл благ або покарань [17]. Усяка несправедливість породжує обурення і бажання відновити справедливість.

За допомогою висловлень обурення мовець виявляє своє сильне невдоволення, гнів і огиду до тих подій та вчинків інших людей, які відбулися чи відбуваються в його оточенні [12, с. 230]. Механізмом вербалізації обурення є синтаксичні конструкції. Синтаксис має великі можливості для вираження смислових й емоційних відтінків мовлення, оскільки він пов'язаний із структурою мислення, нормами комунікації та позначуваною дійсністю. Синтаксична структура речення співвідноситься з її певними змістовими можливостями.

Синтаксичний аспект вираження обурення становить формальний бік вираження комунікативної інтенції, тобто ті способи й форми, за допомогою яких мовець виражає свій одинименний емоційний стан. Висловлення – це

мовленнєвий варіант речення, його реалізація в конкретному мовленнєвому акті [13, с. 651]. Аналіз мовного матеріалу показав, що для вираження обурення в англomовному художньому дискурсі використовуються різні комунікативні типи речень: розповідні, питальні, спонукальні, окличні, які представлені різними синтаксичними моделями.

Емоційний стан персонажа, його вербальну і невербальну поведінку характеризують слова автора, які у наведених нижче прикладах містять номінативні одиниці (іменники, прикметники, прислівники, дієслова), закріплені в англomовному узусі для позначення обурення. До них належать, наприклад, іменник *indignation*, прикметник *indignant* і прислівник *indignantly*.

Речення є структурно-семантичною інваріантною одиницею мовної системи та характеризується комунікативною, змістовою й інтонаційною завершеністю [13, с. 651]. Щодо типів речень, що поділяються за емоційним забарвленням, то за нашими підрахунками, превалюють окличні речення – 72%, відповідно неокличні становлять 28% [9, с. 9]. Окличним може бути будь-яке розповідне, питальне або спонукальне речення, вимовлене з підсиленою, напруженою інтонацією і наприкінці якого на письмі ставиться знак оклику. Речення зі звичайною інтонацією називають неокличними.

Розповідні речення містять у собі повідомлення про факт, явище, стан справ, що викликав у мовця обурення. За нашими спостереженнями, для оформлення висловлень обурення використовуються такі синтаксичні моделі:

1. Модель Pron/N + V be (+ not) + Adj

(1) “*You are impossible.*” *Tamara stood. Her body bristled with fiery anger and indignation* (35, с. 124);

(2) “*I’m not drunk,*” *said Joe indignantly* (27, с. 79).

2. Модель Pron/N + V be (+ not) (+just) + N

(3) “*But they are bandidos, my father!*” *Kitante indignantly protested* (24, с. 233);

(4) “*Bridget isn’t just a girl to me,*” *he said indignantly* (39, с. 53).

Розповідні речення можуть експлікувати причини виникнення обурення.

3. Модель Pron/N + V notional + Obj

(5) “*You’re talking about my father,*” *I say indignantly* (41, с. 25).

4. Модель Pron/N + V auxiliary + not + Inf + Obj

(6) “*Paul didn’t order me to stay here!*” *Eve’s cheeks were flushed with indignant anger* (36, с. 87).

5. Модель Pron/N + V (emotional attitude) + N/Pron

(7) “*Ugh! I hate brothers!*” *exclaimed Margery indignantly* (33, с. 46).

У реченнях цієї групи трапляються вигуки, що виступають передусім як стилістичні засоби і посилюють емоційне звучання речень. Експресивно-модальні значення вигуків розкриваються через слова автора. У досліджуваних висловленнях емоційно-оцінне значення вигуків містить відтінок обурення.

6. Модель You ought to know + Obj. Clause

(8) “*You ought to know that I won’t do a mean thing,*” *returned Kidd indignantly* (37, с. 135).

Як показують наші спостереження, обурені мовці схильні до вживання особового займенника другої особи *you*, що характерно для агресивного стилю спілкування [15, с. 61], та особового займенника першої особи однини *I*. Зазначені займенники локалізують та ідентифікують особи, співвідносять їх із конкретним комунікативним контекстом [11, с. 4].

7. Модель Pron/N + might/could + V (Perfect Infinitive)

(9) “*I suppose you might have mentioned something like that, yes...*” (23, с. 95);

(10) “*You could have just told me what you’d done!*” (26, с. 142).

Автори практичної граматики англійської мови А. J. Thomson і А. V. Martinet зазначають, що *might/could + Perfect Infinitive* вказує на те, що мовець відчуває засмучення або обурення через невиконання якоїсь дії [19, с. 226].

Наші підрахунки свідчать, що частотність використання наведених вище синтаксичних моделей розповідних речень становить 36,3% від усіх проаналізованих моделей [9, с. 9]. Щодо структурно-змістової організації, то висловлення обурення, які мають респонсивну природу і репрезентують емоційну реакцію мовця на несправедливі, на його думку, твердження співрозмовника, базуються на операції логіко-граматичного заперечення.

Питальні речення – речення, які містять запитання – представлені такими синтаксичними моделями:

8. Модель V be + Pron/N + Adj? – модель загального запитання.

(11) “*Are you pleased with yourself?*” *she asked indignantly* (42, с. 124).

9. Модель Do you think/mean/assume + Obj. Clause?

(12) “*Do you mean,*” *she asked indignantly, “that you think he did not do it?*” (20, с. 104);

(13) “*Do you assume, Detective,*” *Edwards asked indignantly, “that I care any less about the unknowns*

in this city than the biggest mogul?" (29, с. 112).

10. **Модель What/When/Where/Why/How + V auxiliary + Pron/N + Inf?** – модель спеціального запитання.

(14) *"What do you mean?" Monica asked indignantly* (28, с. 65);

(15) *"When did I romp?" I asked indignantly* (21, с. 194);

(16) *"Where did you hear that?" Mariel asked indignantly* (22, с. 97);

(17) *"Why do you laugh?" she asked indignantly* (30, с. 149);

(18) *"How do you know?" he asked indignantly* (39, с. 312).

11. **Модель Why + should + Pron/N + Inf?** – модель спеціального запитання.

(19) *"Why should I do that?" she asked indignantly* (25, с. 194).

У цьому риторичному запитанні емоційний аспект повідомлення домінує над логічним, оскільки структуру *Why should ...?* використовують для вираження гніву [18, с. 621].

12. **Модель How + dare + Pron/N + V?**

(20) *"How dare you treat me like this?"* (44, с. 49).

Стійкі вирази *How dare(d) you? How dare(d) he/they* можуть виражати обурення [19, с. 150].

13. **Модель Who + V notional (+ Obj)?** – модель спеціального запитання.

(21) *"Who says?" Lila asked indignantly* (31, с. 197).

14. **Модель V auxiliary + Pron/N + Inf + or + not?** – модель альтернативного запитання.

(22) *"Do you want us or not?" Perkins asked indignantly* (46, с. 109).

15. **Модель Pron/N (+V auxiliary) (+ not) + Inf +..., + tag?** – модель розділового запитання.

(23) *"You don't know, do you?" the boy cried indignantly* (34, с. 14).

Проведений нами аналіз ілюстративного матеріалу дав змогу виявити певні емотивні структури-кліше, які мають форму питальних речень. За ними закріплене емотивно-оцінне значення «вираження несхвалення» і до їхнього складу входять такі занижено-конотативні лексеми, як *devil, hell* тощо. Такі висловлення обурення характеризують мовця як інвективну особистість, яка знімає напруження за допомогою вербальної агресії.

16. **Модель Why the hell... + would + Pron/N + Inf?**

(24) *"Why the hell else would I be going through all of this?" he asked indignantly* (38, с. 157).

17. **Модель Who on earth... + would + Inf?**

(25) *"Who on Earth would shoot without the suppressor?" she said indignantly* (45, с. 273).

18. **Модель What the devil... + make + Pron/N + Inf?**

(26) *Shaking his head with a huff, Tom asked indignantly, "So just what the devil makes you think I'm a virgin, er, a virgil?"* (40, с. 315).

Наші підрахунки показують, що частотність використання виокремлених синтаксичних моделей питальних речень становить 48,7% від усіх проаналізованих моделей [9, с. 9]. Питальні речення передають весь спектр семантики, пов'язаної з емоцією обурення, а саме: несуть в собі інформацію про невдоволення мовця якоюсь несправедливістю і спонукають співрозмовника до якихось дій або відповіді.

Спонукальні речення виражають спонукування до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада й інші волевиявлення) і супроводжуються емоцією обурення. Наведемо приклади синтаксичних моделей спонукальних речень:

19. **Модель Don't + V**

(27) *"Don't be ridiculous," I said indignantly, though I knew already that the battle was lost* (43, с. 60).

20. **Модель V + Pron/N**

(28) *"Now listen," Mazzioli said indignantly* (32, с. 110).

За підрахунками нашого дослідження, частотність використання синтаксичних моделей спонукальних речень становить 15% від усіх проаналізованих моделей [9, с. 9]. За допомогою таких конструкцій обурений мовець нав'язує співрозмовнику свою волю і своє бачення проблеми.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Мовець, послуговуючись засобами мовного коду, формує висловлення обурення, за допомогою якого виражає своє негативне ставлення до неприйнятної, на його думку, поведінки комунікативного партнера, третьої особи або до ситуації, що склалася, у якій він вбачає несправедливість.

Проведений аналіз синтаксичних засобів вираження обурення демонструє широке варіювання структурно-синтаксичних моделей залежно від комунікативної ситуації. Обурені мовці, послуговуючись виокремленими 20-ма синтаксичними моделями, передають основний зміст повідомлення водночас із їхнім негативним суб'єктивно-емоційним ставленням до предмета думки.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у висвітленні стилістичних особливостей висловлень обурення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Вид. центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Ботвінко-Ботюк О. М., Коляда Е. К. Вербалізація емоційного стану відрази в англomовному художньому тексті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 3(71). С. 59–62.
3. Вербицька А. Е. Фреймові моделі емоційного концепту DISTRESS/ДИСТРЕС. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2017. Вип. 15. С. 23–33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sdzif_2017_15_6 (дата звернення: 21.05.2023).
4. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 256 с.
5. Коляда Е. К., Янков А. В. Іменникова репрезентація емоції «страх» у сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2015. Вип. 52. С. 137–139. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_52_48 (дата звернення: 23.05.2023).
6. Крикун В. «Емоційна мова» як засіб ефективного впливу в комунікації. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія»*. 2021. Вип. 42. С. 148–162. URL : <http://filos.dspu.in.ua/index.php/filos/article/view/111/107> (дата звернення: 21.05.2023).
7. Крисанова Т. А. Мультимодальна актуалізація негативних емоцій в англomовному кінодискурсі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2020. Вип. 92. С. 16–22. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhipMB_2020_92_4
8. Мінченко Р. М. Принцип справедливості як основний критерій взаємодії особистості та державної влади. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін та ін.; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса : Фенікс, 2011. Вип. 42. С. 21–26.
9. Мусійчук Т. І. Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні характеристики висловлень обурення в сучасній англійській мові : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2021. 20 с.
10. Налуцишин В. В. Філософсько-правова парадигма соціального контролю як засобу забезпечення правового порядку : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2018. 403 с.
11. Палійчук А. Л. Інтимізуючі властивості особових дейктичних займенників YOU/WE. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. № 7. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. С. 42–46.
12. Психологічна енциклопедія / автор-упоряд. О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. 424 с.
13. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
14. Сіверс З. Ф. Особливості контекстів змісту соціальних уявлень сучасної молоді про «справедливість-несправедливість». *Наукові студії із соціальної та політичної психології* : зб. статей / НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології. Київ : Міленіум, 2017. Вип. 39 (42). С. 69–77.
15. Тараненко К. В. Мовленнєві індикатори конфліктного, центрованого та кооперативного типів мовної особистості (на матеріалі української мови). *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. Вип. 10(2). С. 60–64. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2017_10\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2017_10(2)_15) (дата звернення: 23.05.2023).
16. Hauser M. *Moral Minds: The Nature of Right and Wrong*. New York : Harper Collins, 2009. 528 p.
17. Mikula G. On the Experience of Injustice. *European Review of Social Psychology* / Ed. by W. Stroebe & M. Hewstone. Chichester : Wiley, 1993. Vol. 4. P. 223–244.
18. Swan M. *Practical English Usage*. 2nd Ed. Oxford : Oxford University Press, 1996. 654 p.
19. Thomson A. J., Martinet A. V. *A Practical English Grammar*. Oxford : Oxford University Press, 1997. 383 p.
20. Barrie J. M. *Tommy and Grizel*. Stoughton, WI : Books on Demand, 2019. 352 p.
21. Bashkiroff Z. *Nights are Longest There*. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1961. 280 p.
22. Brook A. *Read and Gone*. Alcove Press : Crooked Lane Books, 2018. 320 p.
23. Crichton M. *Sphere*. New York : Random House, Inc., 2012. 384 p.
24. De Jourlet M., Marie De M. *Windhaven's Crisis*. New York : Kensington Publishing Corporation, 1981. 448 p.
25. De S. *Speedpost: Letters to My Children about Living, Loving, Caring and Coping with the World*. London : Penguin UK, 2015. 296 p.
26. Dunscombe F. *The Triple Point of Water*. Edinburgh : Polygon, 2007. 275 p.
27. Francis D. *Three to Show : A Trilogy*. New York : Harper & Row, 1969. 774 p.
28. Graham H. *Do You Fear What I Fear?: A Paranormal Holiday Novella*. Toronto : Harlequin, 2017. 78 p.
29. Graham H., Sokoloff A., Harley J. K. *The Keepers*: L. A. Box Set. Toronto : Harlequin, 2013. 304 p.
30. Irvine W. *The Polygamist*. Leicester, UK : Troubador Publishing Ltd, 2016. 384 p.
31. John L., Pascal F. *SS Heartbreak*. New York : Bantam, 1996. 229 p.
32. Jones J. *From Here to Eternity*. New York : Collins, 1955. 766 p.
33. Kinde C. J. *The Blue Door*. Grand Rapids, MI : Zondervan, 2012. 208 p.
34. Marlyn J. Putzi, *I Love You, You Little Square*. Toronto : Coach House. Press, 1981. 88 p.

35. Monkou M. *Passionate Game*. Toronto : Kimani Press, 2013. 224 p.
36. Mortimer C. *Elusive as the Unicorn*. Toronto : Harlequin, 2017. 192 p.
37. Optic O. *All Taut*. Stoughton, WI : Books on Demand, 2018. 176 p.
38. Rosemoor P. *Cowboy Protector*. Toronto : Harlequin Books, 2002. 250 p.
39. Russell S.T. *Under Enemy Colors*. London : Penguin Group, 2007. 512 p.
40. Silvey A. *Everything I Need to Know I Learned from a Children's Book : Life Lessons from Notable People from All Walks of Life*. London : Roaring Brook Press, 2009. 240 p.
41. Simmons P. G. *Gathering Shadows*. Bloomington, IN : Xlibris Corporation, 2013. 782 p.
42. Varesio K. *Infectus*. Bloomington, IN : iUniverse, 2012. 384 p.
43. Weaver D. G. *NavCad*. Bloomington, Ind. : Author House, 2012. 304 p.
44. Wood S. *Threads of Destiny*. New York : Harlequin Books, 1996. 188 p.
45. Zito C. *A Habit for Death*. Woodbury, MN : Llewellyn Worldwide, 2006. 279 p.
46. Zweig P. L. *Wriston: Walter Wriston, Citibank and the Rise and Fall of American Financial Supremacy*. New York : Crown Publishers, 1995. 952 p.

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.16>

ВАРІАТИВНІСТЬ ВИМОВИ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

PRONUNCIATION VARIATION AS A FACTOR OF SOCIAL INTERACTION

Окулова Л.О.,

*orcid.org/0000-0002-8798-0034**доцент кафедри філології**Одеського національного морського університету*

Представлене дослідження присвячене вивченню варіативності вимови як фактору соціальної взаємодії, що є актуальним питанням сьогодення як у лінгвістиці, так і соціології, а також на стику обох наук – соціофонетики. Пояснення закономірностей варіативності звукового боку мови надає змогу розв'язувати різні прикладні та методичні завдання. Об'єктом дослідження обрано соціальну та ситуативну вимову як фактор соціальної взаємодії, предметом – семантично-функціональні ознаки фонетичних характеристик, що притаманні мовленню представників різних прошарків населення. Мета роботи полягала у вивченні чинників, що впливають на ефективність соціальної взаємодії між учасниками комунікації. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що варіативність вимови англійської мови розглядається сучасними соціолінгвістами у двох аспектах: як прояв тенденцій розвитку мови і як засіб ідентифікації та когнітивного розвитку особистості мовця та слухача в соціумі. Вживання у мовленні певних соціальних маркерів надає індексу інформацію про мовця. Соціальна та ситуативна варіативність вимови базується на зіставленні акцентів із загальноприйнятою нормою мови. У британському варіанті англійської мови цієї нормою є Received Pronunciation. Однак, елементи акцентів низького престижу, наприклад, «кокні», який є найвідомішим діалектом робітничого класу Лондону, вживаються як засіб оптимізації соціальної взаємодії, особливо в молодіжному середовищі, що налаштовує людей на більш позитивне ставлення до них. Більш того, під впливом «кокні» у мовленні сучасних лондонців зафіксовано явище «кокніфікація». Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що в сучасній Великобританії варіативність вимови дійсно є не тільки індикатором приналежності мовця до того чи іншого соціального прошарку, але і способом адаптації мовця до комунікативної ситуації.

Ключові слова: акцент, вимова, кокні, мовна норма, соціолінгвістика.

The present research is devoted to the study of pronunciation variation as a factor of social interaction which is considered to be a burning issue in linguistics as well as in sociology nowadays, thus, contributing to appearance of sociophonetics. Explanation of regularities of variation of the language sound side allows to solve different applied and methodic tasks. Social and situational pronunciation as a factor of social interaction has been chosen as the object of the research. Its subject embraces semantic and functional traits of phonetic characteristics that are peculiar to the speech of representatives of different strata of population. The aim of the paper is to study the factors that influence the efficacy of social interaction between communicants. The carried out analysis of scientific literature allows to assume that pronunciation variation of the language is regarded by modern social linguists in two aspects: as a tendency of language development and as a means of identification and cognitive development of a speaker's and hearer's personality in society. Usage of certain social markers gives index information about the speaker. Social and situational pronunciation variation is based on comparison of accents with commonly accepted language norm. Received Pronunciation is considered such a norm for the British variant of the English language. Nevertheless, elements of low prestige accents such as cockney, for example,